

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Szlachetne zdrowie, / Nikt się nie dowie / Jako smakujesz, / Aż się zepsujesz

Author: Małgorzata Smereczniak

Citation style: Smereczniak Małgorzata. (2018). Szlachetne zdrowie, / Nikt się nie dowie / Jako smakujesz, / Aż się zepsujesz. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 306-307). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Szlachetne zdrowie, / Nikt się nie dowie / Jako smakujesz, / Aż się zepsujesz

O cytacie

Cytat to cztery początkowe wersy FRASZKI Jana Kochanowskiego zatytułowanej *Na zdrowie* (*Fraszki. Księgi trzecie*). Cały utwór jest bardzo rytmiczny, zbudowany z krótkich, pięciosylabowych wersów. Fraszka ma trójdzielną budowę. Rozpoczyna się apostroficznym zwrotem do zdrowia i tezą, że jest ono najważniejsze. Dalej następuje część argumentacyjna: ze zdrowiem zestawione są inne wartości cenione przez ludzi (dostatek, klejnoty, uroda, młodość, władza i pozycja społeczna), które jednak mają mniejsze znaczenie w życiu. Ostatnie wersy potwierdzają tezę i zawierają prośbę do zdrowia, by pozostało przy bohaterze wiersza:

Klinocie drogi,
Mój dom ubogi
Oddany tobie,
Ulubuj sobie.

Utwór pochodzi z XVI wieku, dlatego można w nim odnaleźć wiele archaizmów, np. „klinot”, dzisiaj: „klejnot”, „ulubuj”, dzisiaj: „wybierz”, „pokochaj”. Współcześnie cytat znany jest w formie: „Szlachetne zdrowie, / Nikt się nie dowie...”, w oryginale zaś brzmi: „Ślachtetne zdrowie, / Nikt się nie dowie...”.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary?*

Nawiązania

Do fraszki *Na zdrowie* nawiązuje inwokacja z poematu Adama Mickiewicza pt. *Pan Tadeusz* (zob. **Litwo! Ojczyzno moja!*).

Cytat ten (lub jego fragment) pojawia się często w wersji dosłownej lub zmodyfikowanej w różnych sytuacjach związanych ze zdrowiem: w tytułach imprez i akcji prozdrowotnych, w tytułach książek, nagłówkach w prasie, nazwach aptek i sklepów z ziołami oraz ze zdrową żywnością, w żartach itp. (np. „Szlachetne Zdrowie. Kwartalnik Śląskiego Centrum Chorób Serca”; „Dawniej niż wczoraj. Szlachetne zdrowie” – tytuł jednej z wystaw w Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia w Drezdenku; Salon medyczno-zielarski „Szlachetne Zdrowie”; „Szlachetne zdrowie. Debata liderów branży medycznej” – tytuł spotkania; „Szlachetne zdrowie, nikt się nie dowie, ile kosztujesz, aż się zepsujesz” – żart).

Warto wiedzieć

- FRASZKA – zob. **Gościu, siądź pod mym liściem, a odpoczni sobie*

Bibliografia

- Pelc J., 1965: *Jan Kochanowski w tradycjach literatury polskiej (od XVI do połowy XVIII w.)*. Warszawa.
- Ziomek J., 1995: *Renesans*. Warszawa.

Małgorzata Smereczniak